

İRAN

İNŞAAT SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih : 19/07/2025

Raporu Hazırlayan: Meşhed Ticaret Ataşeliği

ÖNSÖZ

Tahran, Tebriz ve Urumiye ofislerimizden sonra, Meşhed Ticaret Ataşeliğimiz 01/06/2023 tarihinde İran'nın ikinci büyük şehri Meşhed'de kurulmuştur. İnşaat sektörü, Meşhed'in en önemli sektörlerden biri olduğu için, bu ilk rapora konu olarak seçilmiştir.

Dış ticarete konu tüm pazarlıkların iş insanlarımız için net bir kar/zarar tablosu ortaya koyabilmesinin en önemli şartlarından biri; pazarlığa konu ürünlerin *Gümrük İstatistik Tarife Pozisyonlarının (GTİP)* bilinmesidir. Dış ticarete konu olabilecek ürünlere ilişkin ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükler ve dış ticarete konu olabilecek diğer önlemler ancak ve ancak GTİP bazında yapılan değerlendirmeler sonucunda net bir şekilde görülebilecektir.

Bu sebeple, önce açık kaynaklardan inşaat sektöründe yer alan aktörlerin yayımladığı raporlar taranmış, uluslararası kaynaklardan yararlanılmış ve bu sektörde yer alan firma yetkilileri ile görüşülmüş, neticesinde dış ticarete konu olabilecek inşaat ürünleri belirlenmiştir. Devamında, *tek tek bu ürünlerin Gümrük İstatistik Tarife Cetvelinden Gümrük İstatistik Tarife Pozisyonları (GTİP) çıkarılmış ve listelenmiştir*. Daha sonra, İran Gümrük İdaresi'nin resmi sitesinde yayımlanan dış ticaret verileri/raporları incelenmiş ve **GTİP bazlı oluşturduğumuz liste ışığında** dış ticaret verileri tek tek ayıklanmış ve bu rapora işlenmiştir. Son olarak da, oluşturulan **bu listede yer alan GTİP'lere göre** 2024 yılı İran'da geçerli tarife oranları tek tek çıkarılmış ayrı bir liste olarak sunulmuştur.

Meşhed özelinde inşaat sektörüne odaklanana bu rapor;

- Türkiye – Meşhed dış ticaretine konu olabilecek ürünlerin (özellikle ülkemizden ihraç edilebilecek) nokta atışı yani GTİP bazında belirlenmesine,
- Meşhed'in inşaat sektörüne dair potansiyelinin ortaya konulmasına,
- İnşaat ürünlerine dair teknik bilgilere (gümrük tarifesi, standartlar, vb.) ulaşılmasına,
- Meşhed inşaat sektöründe yer alan kurumsal firmalarla doğrudan, güncel ve doğru bilgiler ışığında, iletişim kurulmasına, yardımcı olmak üzere hazırlanmıştır.

Geçen iki yıl içerisinde İran ve coğrafyasında yaşananlardan yola çıkarak; bu raporda paylaşılan tüm bilgilerin (özellikle mevzuata dair) dış ticarete konu pazarlıkların gerçekleşeceği tarihte güncelliğini koruyup korumadığının kontrol edilmesinin önemini belirtmek isteriz. Bu raporda paylaşılan bilgi/belge/verilerin yasal bağlayıcılığı yoktur.

Sizlerin, iş insanlarımızın, bakış açısıyla derlemeye çalıştığımız bu raporun yeni başarı hikayelerine vesile olmasını dileriz.

Dr. Sadi Boğaç Kanadlı
Meşhed Ticaret Ataşesi

İÇİNDEKİLER

1.	İNŞAAT ÜRÜNLERİNİN İRAN'NIN DIŞ TİCARETİNDE YERİ	
1.1.	İran'a İthal Edilen İnşaat Ürünleri (İran'ın satın aldığı)	4 - 7
1.1.1	İran'ın Son İki Yılda İnşaat Ürünlerini En Fazla İthal Ettiği İlk 10 Ülke	
1.1.2	İran'ın Son İki Yılda Türkiye'den İthal Ettiği GTİP Bazında İnşaat Ürünleri	
1.1.3	İran'ın Son İki Yılda Çin'den İthal Ettiği GTİP Bazında İnşaat Ürünleri	
1.2.	İran'dan İhraç Edilen İnşaat Ürünleri (İran'ın sattığı).....	7 - 10
1.2.1	İran'ın Son İki Yılda İnşaat Ürünlerini En Fazla İhraç Ettiği İlk 10 Ülke	
1.2.2	İran'dan Son İki Yılda Türkiye'ye İhraç Edilen GTİP Bazında İnşaat Ürünleri	
1.2.3	İran'dan Son İki Yılda Irak'a İhraç Edilen GTİP Bazında İnşaat Ürünleri	
2.	İNŞAAT ÜRÜNLERİNİN MEŞHED'İN DIŞ TİCARETİNDE YERİ	
2.1	Meşhed'e İthal Edilen İnşaat Ürünleri (Meşhed'in satın aldığı)	10 - 13
	2.1.1 Son İki Yılda Meşhed'e Toplamda İthal Edilen İnşaat Ürünlerinin Türkiye'den İthal Edilen Aynı Ürünlerle <u>Karşılaştırılması</u>	
2.2	Meşhed'den İhraç Edilen İnşaat Ürünleri 2024-2025 (İran'ın sattığı).....	13 - 17
	2.2.1 Son İki Yılda Meşhed'in Toplamda İhraç Ettiği İnşaat Ürünlerinin Türkiye'ye İhraç Edilen Aynı Ürünlerle <u>Karşılaştırılması</u>	
3.	2024 YILINDA MEŞHED'DE İNŞAAT FAALİYETLERİ	17-18
3.1	Bina İnşaatlarına Verilen İzin Sayısı, Kullanılan Arazinin Yüz Ölçümü Ve Kat Altına Giren Yer Miktarı	
3.2	Bina İnşaatlarının Kullanımına Göre Verilen İzin Sayısı	
3.3	Bina İnşaatlarının İskeletine Göre Verilen İzin Sayısı	
3.4	Bina İnşaatlarının Kat Sayısına Göre Verilen İzin Sayısı	
3.5	Konut İnşaatlarına Verilen İzin Sayısının Daire Sayısına Göre Ayrımı	
3.6	İzin Verilen Konut İnşaatlarında Yer Alan Toplam Daire Sayısının İnşaatı Yapan Kuruma Göre Ayrımı	
4.	İNŞAAT ÜRÜNLERİNE DAİR GÜMRÜK VERGİLERİ VE İTHALATTA ARANAN BELGELER-STANDARTLAR	
4.1	İnşaat Ürünlerinin İthalinde İran'da Uygulanan Tarifeler.....	18- 27
4.2	İnşaat Ürünlerinin İthalatında Aranılan Standartlar	27-30
4.3	İnşaat Ürünlerinin ithalinde Aranılan Belgeler	30-31
5.	GENEL DEĞERLENDİRME: FIRSATLAR – TEHDİTLER	31-32
6.	İNŞAAT FİRMALARI LİSTESİ.....	33
7.	İNŞAAT SEKTÖRÜNE DAİR ÖNEMLİ KURUM/KURULUŞLAR/BAĞLANTILAR...	33
8.	KAYNAKÇA.....	33-34

1. İNŞAAT ÜRÜNLERİNİN İRAN’NIN DIŞ TİCARETİNDE YERİ

1.1. İran’a İthal Edilen İnşaat Ürünleri (İran’ın satın aldığı)

1.1.1 İran’nın Son İki Yılda İnşaat Ürünlerini En Fazla İthal Ettiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İthalat Değeri (\$) 2023-24	İthalat Değeri (\$) 2024-25
1	ÇİN	1.134.926.126	1,211,897,770
2	BAE	676.260.849	702,966,923
3	TURKİYE	276.548.553	268,793,130
4	ALMANYA	77.115.126	100,523,769
5	G KORE	36000000	41,192,236
6	RUSYA	32000000	33,932,210
7	İSPANYA	15000000	18,584,165
8	İRAK	14000000	16,159,450
9	UMMAN	9000000	13,153,205,
10	İSVİÇRE	2.880.000	2,331,030

1.1.2 İran’nın Son İki Yılda Türkiye’den İthal Ettiği GTİP Bazında İnşaat Ürünleri

	Fasıl Başlığı	Fasıl (GTİP Bazında)	2023-24 İthalat Değeri (\$)	2024-25 İthalat Değeri (\$)
1	Mineral maddeler Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520-2523	249,694	254,141*
2	Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri	3208-3209-3210-3214	34,428,082	34,862,403
3	Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917-3918-3922-3925	6,569,569	5,855,504
4	Ağaç ve ahşap eşya	4411-4412-4418	22,456,357	22,457,873
5	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları Ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, Kırpıntı ve hurdalar); Kağıt, karton ve mamulleri	4814	2,792,697	841,195

6	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri Maddelerden eşya; seramik mamulleri; Cam ve cam eşya	6802-68-03-6806-6807-6809-6810-6811 6904-6905-6907-6908-6910 7003-7004-7005-7008-7016	3,280,770	3,109,451
7	Adi metaller ve adi metallerden eşya	7214-7215-7216-7217 7303-7304-7305-7306-7307-7308-7317-7318-7322-7324-7604-7610-7615-8301-8302	71,512,170	69,643,212
8	Makinalar ve mekanik cihazlar; elektrik malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların aksam, parça ve teferruatı	8402 -8403-8404 – 8415-8428-8481- 8536-8544	114,869,048	118,597,336
9	Muhtelif mamul eşya	9406 – 9405	20,390,166	13,203,205
-		TOPLAM	276,548,553\$	268,824,320\$

* Artış gösteren

İran'nın talep ettiği ve Çin'den aldığı (muhtemelen fiyat avantajı sebebiyle) inşaat ürünleri de tek tek çıkarılmıştır. Aşağıdaki liste hangi ürünlerin Çin yerine ülkemizden temin edilebileceğine yani muhtemel ihracat fırsatlarına işaret edebilir.

1.1.3 İran'nın Son İki Yılda Çin'den İthal Ettiği GTİP Bazında İnşaat Ürünleri

	Ülke Adı	Fasıl (GTİP Bazında)	2023-24 İthalat Değeri (\$)	2024-25 İthalat Değeri (\$)
1	Mineral maddeler tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520-2523	1,756,936	1,763,178*
2	Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri	3208-3209-3210-3214	16,048,148	14,688,734
3	Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917-3918-3922-3925	13,130,672	12,208,184
4	Ağaç ve ahşap eşya	4411-4412-4418	7,333,393	1,812,699

5	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırpıntı ve hurdalar); kağıt, karton ve mamulleri	4814	43,477,840	30,392,809
6	Taş, alçı, çimento, amiyant, mika veya benzeri maddelerden eşya; seramik mamulleri; cam ve cam eşya	6802-68-03-6806-6807-6809-6810-6811 6904-6905-6907-6908-6910 7003-7004-7005-7008-7016	6,478,665	6,102,200
7	Adi metaller ve adi metallerden eşya	7214-7215-7216-7217 7303-7304-7305-7306-7307-7308-7317-7318-7322-7324-7604-7610-7615-8301-8302	408,389,361	431,207,416
8	Makinalar ve mekanik cihazlar; elektrik malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların aksam, parça ve teferruatı	8402 -8403-8404 – 8415-8428-8481-8536-8544	558,515,067	631,638,009
9	Muhtelif mamul eşya	9406 – 9405	79,793,044	82,084,541
-		TOPLAM	1,134,923,126\$	1,211,897,770\$

*** Artış gösteren**

Yukarıda paylaşılan üç tablo birlikte değerlendirildiğinde;

- 1- İran'ın 2024 yılından 2025 yılına geçildiğinde satın aldığı inşaat ürünleri artış gösterirken, ülkemizden aldığı ürünlerde küçük de olsa bir düşüş gerçekleşmiştir. "Makinalar..." başlıklı grupta yer alan ürünler ön plana çıkmaktadır.
- 2- İlk maddenin de işaret ettiği üzere ve Çin ile olan ticaretlerine bakıldığında; özellikle 7 ve 8. Maddelerde yer alan ürünleri üreten **firmalarımız için büyük bir fırsat** belirlemektedir. Şöyle ki; İranlı firmaların halen devam eden ve her geçen gün artış gösteren makina ve bu ürünlere tamamlayıcı rol oynayan parçalarına büyük bir talebi vardır. Ataşeliğimizin yaptığı görüşme ve toplantılarda da bu çok net ortaya konmaktadır. Bu talebin ülkemizden daha

fazla miktarlarda karşılanması için bir çok sebep vardır. Lojistik maliyetler, satış sonrası hizmetler, yüksek kalite/uygun fiyat ve belki de en önemlisi; yürürlükte olan Türkiye-İran Tercihli Ticaret anlaşmasının ekinde bu fasıllarda bazı ürünlere İran tarafından sağlanan gümrük vergilerinde indirim. Bir parantez açmak gerekirse Ataşeliğimiz görev bölgesinde, Meşhed merkezli Horosan Bölgesi, Türk ürünleri “premium ürün” olarak görülmekte ve kaliteli ürün olarak algılanmaktadır. Meşhed merkezli inşaat firmalarına dair güncel ve çok detaylı firma listesi ilk kez bu rapor ekinde paylaşılmaktadır. Bu firmalarla temas kurularak özellikle üretimlerine bağlı makina ve parçalarına dair taleplerinin belirlenmesi mümkün olabilir.

1.2. İran’dan İhraç Edilen İnşaat Ürünleri (İran’nın sattığı)

1.2.1 İran’nın Son İki Yılda İnşaat Ürünlerini En Fazla İhraç Ettiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (\$) 23-24	Ülke Adı	İhracat Değeri (\$) 24-25
1	IRAK	2,185,648,424	IRAK	2,103,590,883
2	AFKANİSTAN	167,262,319	TURKİYE	363,970,490
3	TURKMENİSTAN	159,139,921	TURKMENİSTAN	227,590,544
4	ERMENİSTAN	127,813,991	AFKANİSTAN	196,381,408
5	TURKİYE	137,036,699	ERMENİSTAN	185,045,329
6	AZERBAYCAN	257,847,943	AZERBAYCAN	166,163,884
7	GURCİSTAN	91,400,336	BAE	122,274,643
8	BAE	90,301,981	GURCİSTAN	109,067,330
9	PAKİSTAN	86,403,250	PAKİSTAN	50,564,709
10	ÖZBEKİSTAN	44,762,002	ÖZBEKİSTAN	43,611,065

1.2.2 İran’dan Son İki Yılda Türkiye’ye İhraç Edilen GTİP Bazında İnşaat Ürünleri

	Ülke Adı	Fasıl (GTİP Bazında)	2023-24 İhracat Değeri (\$)	2024-25 İhracat Değeri (\$)
1	Mineral maddeler Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520-2523	821,235	488,817
2	Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri	3208-3209-3210-3214	508,392	489,480
3	Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917-3918-3922-3925	11,924,482	8,010,470
4	Ağaç ve ahşap eşya	4411-4412-4418	703,632	134,7860
5	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları	4814	0	0

	Ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, Kırpıntı ve hurdalar); Kağıt, karton ve mamulleri			
6	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri Maddelerden eşya; seramik mamulleri; Cam ve cam eşya	6802-68-03-6806-6807-6809-6810-6811 6904-6905-6907-6908-6910 7003-7004-7005-7008-7016	25,294,896	33,188,536
7	Adi metaller ve adi metallerden eşya	7214-7215-7216-7217 7303-7304-7305-7306-7307-7308-7317-7318-7322-7324-7604-7610-7615-8301-8302	86,509,749	310,882,892
8	Makinalar ve mekanik cihazlar; elektrik malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların aksam, parça ve teferruatı	8402 -8403-8404 – 8415-8428-8481-8536-8544	7,387,507	7,683,132
9	Muhtelif mamul eşya	9406 – 9405	3,886,806	3,092,377
10		TOPLAM	137,039,387\$	363,970,490\$

*** Artış gösteren**

Bu tabloda ilgi çeken nokta “Adi metaller...” başlıklı 7. Madde ürünlerinin ülkemize ihraç edilmesidir. İlginç olan nokta bu ürünlerin aynı zamanda İran’nın ithalatında ilk sıralarda gelmesidir. Şöyle bir okuma yanlış olmayacaktır: Hammade sıkıntısı çekmeyen, göreceli olarak çok düşük maliyetli enerji kullanabilen ve işçi maliyetlerinin de (yaklaşık 150 dolar) çok düşük olduğu İran’da; bu ürünlerde “fason üretim” imkanları ortaya çıkmaktadır. “İran’da parçaları üret, Türkiye’de birleştir ve menşe kazandır sonra Avrupaya/Dünyaya sat” modelinin önemli fırsatlar sunabileceği değerlendirilmektedir. Ülkemize yakınlığı sebebiyle firmalarımızın özellikle Tebriz ve Urumiye bölgelerinde bu tür faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir.

Bu maliyet anavtajının hangi inşaat ürünlerde olabileceğine işaret etmesi açısından, İran’nın Irak’a (inşaat ürünlerinin bir numaralı ithalatçısı) hangi ürünleri, ne miktarda sattığı da aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

1.2.3 İran'dan Son İki Yılda Irak'a İhrarç Edilen GTİP Bazında İnşaat Ürünleri

	Ülke Adı	Fasıl (GTİP Bazında)	2023-24 İhracat Değeri (\$)	2024-25 İhracat Değeri (\$)
1	Mineral maddeler Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520-2523	117,108,396	85,110,515
2	Kimya sanayii ve buna bağılı sanayii ürünleri	3208-3209-3210-3214	7,645,609	10,302,588*
3	Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917-3918-3922-3925	227,755,332	239,451,808
4	Ağaç ve ahşap eşya	4411-4412-4418	25,001,535	24,864,981
5	Odun veya diğeri lifli selülozik maddelerin hamurları Ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, Kırpıntı ve hurdalar); Kağıt, karton ve mamulleri	4814	5,813	83,464
6	Taş, alçı, çimento, amiyant, mika veya benzeri Maddelerden eşya; seramik mamulleri; Cam ve cam eşya	6802-68-03-6806-6807-6809-6810-6811 6904-6905-6907-6908-6910 7003-7004-7005-7008-7016	477,676,524	572,137,353
7	Adi metaller ve adi metallerden eşya	7214-7215-7216-7217 7303-7304-7305-7306-7307-7308-7317-7318-7322-7324-7604-7610-7615-8301-8302	1,178,746,883	1,034,233,278
8	Makinalar ve mekanik cihazlar; elektrik malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların aksam, parça ve teferruatı	8402 -8403-8404 – 8415-8428-8481- 8536-8544	144,035,321	133,507,519
9	Muhtelif mamul eşya	9406 – 9405	7,680,926	3,899,377
10		TOPLAM	2,185,659,189\$	2,103,590,883\$

* Artış gösteren

Yukarıda paylaşılan üç tablo birlikte değerlendirildiğinde;

- 1- İran'nın 2024 yılından 2025 yılına geçildiğinde ülkemize sattığı inşaat ürünlerinde ciddi bir artış olduğu ve bu artışı tek başına 7. Maddede yer alan "Adi metaller ve adi metallere eşya" fasıl başlıklı ürünlerin karşıladığı görülmektedir. Benzer şekilde İran'nın Irak'a sattığı ürünler arasında aynı ürünler ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise " Taş, alçı, çimento, amiyant, mika veya benzeri maddelerden eşya; seramik mamulleri; Cam ve cam eşya" başlıklı fasılda yer alan ürünler gelmektedir. Bu gösteriyor ki, a) Irak'ın bu ürünlere ilişkin güçlü bir talebi vardır, b) İran bu noktada en önemli aktörlerden biridir ve c) İran'nın bu ürünlerde güçlü bir maliyet avantajı ve gelişmiş bir üretim kapasitesi bulunmaktadır. Elbette, bu ürünlerin firmalarımız için maliyet avantajı sağlayıp sağlamadığı ülkemizdeki geçerli gümrük mevzuatına ilişkin GTİP bazlı bir çalışma yaptıktan sonra ortaya çıkabilir. Önemli olan, üreticilerimizin *ihraç ettikleri ürünlerin üretilmesinde* İran'da daha düşük maliyetli üretim fırsatları olabileceğini, bu ürünlerin üretiminde kullanılan makina ve parçalarına İran'da ciddi bir talep olabileceğini değerlendirmesidir. Her iki fırsat da ihracatımıza katkı sağlayabilir.
- 2- İlginç bir nokta ise, 8. Maddede yer alan Makinalar başlıklı fasıl ürünlerinin de Irak'a ihraç edilmesidir. İran'nın bu tür ürünlere olan ihtiyacı ve bu ürünleri ilk sırada Çin, sonra da ülkemizden satın aldığı düşünülürse, muhtemeldir ki ihraç edilen bu ürünler daha sonrasında Irak'a satılmaktadır. Üreticilerimizin Irak pazarına doğrudan satış yapmasının önemli olabileceği değerlendirilmektedir.

Yukarıda paylaşılan tüm altı tablo (ithalata ve ihracata ilişkin) birlikte değerlendirildiğinde;

- 1- İran'nın 2024 yılından 2025 yılına geçildiğinde inşaat ürünlerinin dış ticaretinde fazla verdiği ve bu çerçevede İran pazarının sunduğu özellikle düşük maliyet (Avrupa standartlarında) fırsatlarının firmalarımızca değerlendirilmesinin,
- 2- Nokta atışı; İran'nın Irak'a sattığı ürünlerden hareketle bu ürünlerin üretiminde kullanılam makina ve parçalarına dair ihracat fırsatlarının değerlendirilmesinin,
- 3- Genel olarak; Çin'den alınan "Makinalar..." başlıklı fasıl konusu ürünlerin ülkemizden satışı için çalışma yapılmasının (Çin ve Irak tabloları birlikte değerlendirilebilir),
- 4- Aynı ürünler için Irak pazarının da değerlendirilmesinin, önemli olabileceği düşünülmektedir.

Bu noktaya kadar; GTİP bazlı inşaat ürünlerinin tüm İran'nın dış ticaretinde yeri ve kıyaslamalı listelerle sunduğu fırsatlar değerlendirilmiştir.

Aşağıda ise Ataşeliğimizin bulunduğu ve İran'nın ikinci büyük şehri Meşhed özelinde aynı değerlendirilme yapılmaktadır.

2. İNŞAAT ÜRÜNLERİNİN MEŞHED'İN DIŞ TİCARETİNDE YERİ

2.1 Meşhed'e İthal Edilen İnşaat Ürünleri 2024-2025 (Meşhed'in satın aldığı)

2.1.1 Son İki Yılda Meşhed'e Tüm Dünyadan İthal Edilen İnşaat Ürünlerinin Türkiye'den İthal Edilen Aynı Ürünlerle Karşılaştırılması (* dünya , **Türkiye)

Ürün adı	Tarife pozisyonu	2023-24* Dünyadan İthal edilen ürün değeri (\$)	2023-24** Türkiye'den ithal edilen ürün değeri (\$)	2024-25 Dünyadan İthal edilen ürün değeri (\$)	2024-25 Türkiye'den ithal edilen ürün değeri (\$)
Mineral maddeler, tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520	0	0	0	0
	2523	0	0	0	0
Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri	3208	302,764	0	203,872	0
	3209	0	0	4,617	0
	3210	0	0	0	0
	3214	0	0	0	0
Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917	476,115	262,904	1,278,287	749,418
	3918	12,448	0	0	0
	3922	0	0	0	0
	3925	0	0	57	57
Ağaç ve ahşap eşya	4411	0	0	0	0
	4412	0	0	0	0
	4418	0	0	0	0
Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırpıntı ve hurdalar); kağıt, karton ve mamulleri	4814	0	0	0	0
	6802	0	0	0	0

Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya; seramik mamulleri; cam ve cam eşya	6803	0	0	0	0
	6806	0	0	0	0
	6807	0	0	0	0
	6809	0	0	0	0
	6810	0	0	0	0
	6811	0	0	0	0
	6904	0	0	0	0
	6905	0	0	0	0
	6907	0	0	0	0
	6908	0	0	0	0
	6910	0	0	0	0
	7003	0	0	0	0
	7004	0	0	0	0
	7005	0	0	0	0
	7008	0	0	0	0
	7016	0	0	0	0
Adi metaller ve adi metallerden eşya	7214	0	0	0	0
	7215	0	0	0	0
	7216	0	0	0	0
	7217	2,168	0	12,308	0
	7303	19,720	0	0	0
	7304	524,438	335,634	329,172	205,387
	7305	0	0	116,765	0
	7306	100,738	0	103,327	0
	7307	9,761	0	31,333	0
	7308	1,028	0	17,748	0
	7317	4,619	0	0	0
	7318	30,085	0	42,547	0
	7322	0	0	0	0
	7324	0	0	0	0
	7604	0	0	0	0

	7610	57,020	0	0	0
	7615	0	0	0	0
	8301	0	0	0	0
	8302	150,565	0	1,034,487	0
Makinalar ve mekanik cihazlar; elektrik malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların aksam, parça ve teferruatı	8402	0	0	0	0
	8403	0	0	0	0
	8404	0	0	0	0
	8415	128,268	0	47,584	0
	8428	609,153	0	250,710	80,200
	8481	456,921	0	1,029,367	0
	8536	9,864,338	2,507,565	22,080,289	3,825,902
	8544	1,998,364	1,312,052	3,984,927	2,001,548
Muhtelif mamul eşya	9405	58,260	0	102,800	0
	9406	0	0	2,180,830	0
	TOPLAM	14,806,773	4,418,155	32,851,027	6,862,455

Bu tabloya bakıldığında;

1. 2024 ve 2025 yıllarında İran-İsrail savaşının yarattığı ve dış ticareti durma noktasına getiren olaylara rağmen, Meşhed merkezli inşaat ürünlerinin ticaretinde ihracatımızın %50'den fazla artış gösterdiği,

2. İran ortalamasıyla karşılaştırıldığında, inşaat ürünlerinde Meşhed merkezli ticaret potansiyelinin firmalarımızca daha iyi değerlendirildiği ancak ticaret hacminin çok düşük olduğu,
3. Özellikle, 73 04 (demir veya çelikten borular, profiller, bağlantı parçaları gibi) , 85 44 (teller, kablolar, fiber optik kablolar gibi) GTİP nolu eşya gruplarında Meşhed'in fason üretim için firmalarımızca kullanılıyor olabileceği,
4. 85 36 (sigortalar, devre kesiciler, röleler gibi) GTİP nolu eşya gruplarında bir ihracat fırsat olabileceği,
5. Meşhed'in İran'ın ikinci büyük şehri olduğu ve Horosan Bölgesinin (Meşhed merkezli) yıllık 2 milyar dolar ticaret hacmine ulaştığı dikkate alınırsa yukarıda ticaret rakamlarının; Meşhed'in inşaat ürünlerinde net bir ithalatçı olmadığı, aşağıdaki tabloda açık bir şekilde ortaya konduğu üzere net bir ihracatçı olduğu, Anlaşılmaktadır.

2.2 Meşhed'den İhraç Edilen İnşaat Ürünleri 2024-2025 (Meşhed'in Sattığı)

2.2.1 Son İki Yılda Meşhed'in Dünyaya İhraç Ettiği İnşaat Ürünlerinin Türkiye'ye İhraç Edilen Aynı Ürünlerle Karşılaştırılması (* dünya , **Türkiye)

Ürün Adı	Tarife Pozisyonu (4Basamaklı)	2023-24* Dünyaya İhracat Değeri (\$)	2023-24** Türkiye'ye İhracatı (\$)	2024-25 Dünyaya İhracat Değeri (\$)	2024-25 Türkiye'ye İhracatı (\$)
Mineral maddeler Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	2520	6,053	0	3,146	0
	2523	11,446,692	4,183	10,370,345	0
Kimya sanayii ve buna bağlı sanayii ürünleri	3208	17,998,995	0	19,859,855	0
	3209	2,483,106	0	2,558,063	0
	3210	2,450	0	0	0
	3214	537,098	0	550,695	0
Plastikler ve mamulleri; kauçuk ve mamulleri	3917	8,685,449	84	7,969,297	0
	3918	978,568	0	3,396,379	0
	3922	1,144,817	0	1,179,095	0
	3925	3,254,161	0	3,565,803	0
Ağaç ve ahşap eşya	4411	6,965,918	0	5,983,234	7,148
	4412	15,772	0	57,643	0
	4418	124,494	0	0	0
Odun veya diğer lifli	4814	4,850	0	35,776	0

selülozik maddelerin hamurları Ve geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, Kırpıntı ve hurdalar); Kağıt, karton ve mamulleri					
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri	6802	2,940,006	0	4,231,165	33,326
	6803	290,131	0	137,396	0
	6806	96,348	0	37,627	0
	6807	7,296,323	0	7,191,236	0
	6809	8,602,464	0	9,058,261	0
	6810	532,610	0	266,188	0
	6811	24,552	0	2,145	0
	6904	1,076,364	0	749,407	0
	6905	3,150	0	0	0
	6907	20,125,155	21,822	22,679,418	0
	6908	0	0	0	0
	6910	4,762,245	0	2,137,081	8,112
	7003	237,277	0	551,814	0
	7004	26,939	0	7,984	0
	7005	11,841,307	0	13,690,492	0
	7008	3,779	0	2,731	0
	7016	0	0	1,565	0
Maddelerden eşya; seramik mamulleri;	7214	47,495,284	356,682	97,021,419	75,681
	7215	63,317	0	4,883	0
	7216	11,631,654	102,686	18,824,163	131,846
	7217	5,341,884	58,756	4,384,263	0
	7303	144	0	0	0
	7304	143,621	0	416,089	0
	7305	342,855	0	16,923	0
	7306	1,392,676	0	2,661,451	0
	7307	589,991	0	691,210	0
	7308	3,905,279	0	3,307,442	0
	7317	265,752	0	540,135	0
	7318	1,083,653	0	432,974	0
	7322	182,762	0	283,076	0
	7324	33,776	0	88,598	0
	7604	1,005,933	0	1,458,989	0
	7610	90,985	0	254,924	0
	7615	4,762,336	0	4,750,852	0
	8301	56,012	0	54,726	0
	8302	1,154,348	0	1,694,470	0
Cam ve cam eşya	7214	47,495,284	356,682	97,021,419	75,681
	7215	63,317	0	4,883	0
Adi metaller ve adi metallere eşya	8402	623,003	0	1,203,928	0
	8403	23,868	0	35,338	0
Makinalar ve mekanik	8402	623,003	0	1,203,928	0
	8403	23,868	0	35,338	0

cihazlar; elektrik Malzemeleri; bunların aksam ve parçaları; ses Kaydediciler ve kaydedilen sesi tekrar vermeye Mahsus cihazlar, televizyon görüntü ve ses Kaydedicileri ve kaydedilen görüntü ve sesi Tekrar vermeye mahsus cihazlar; bunların Aksam, parça ve teferruatı	8404	0	0	0	0
	8415	194,735	0	70,573	0
	8428	227,921	0	237,475	0
	8481	2,601,161	0	2,008,382	0
	8536	4,812,173	0	5,091,162	0
	8544	25,461,128	672,987	22,033,010	237,627
Muhtelif mamul eşya	9405	174,878	0	417,745	0
	9406	38,147	0	45,621	0
	TOPLAM	225,206,349	1,217,200	284,303,662	493,740

Yukarıdaki iki tablo birlikte değerlendirildiğinde;

1. İran ortalamasıyla karşılaştırıldığında (2024-25 yılı İran genelinde ikinci sırada yer alıyoruz); ülkemiz, Meşhed'in inşaat ürünleri ihracatında çok küçük bir öneme sahiptir.
2. Yukarıda belirttiğimiz gibi, inşaat sektörü Meşhed için stratejik bir sektör olup Meşhed net ihracatçı konumundadır. Özellikle ikinci tabloda yer alan ve Meşhed'in dünyaya sattığı ancak ülkemizin yararlanmadığı ürünler bir fırsata işaret edebilir. Firmalarımızın ihtiyaç duyduğu ve özellikle başka ülkelerden ithal ettiği ürünler bu listede yer alıyorsa; bu eşleşen ürünlerin önce Meşhed özelinde araştırılması daha sonra da gümrük mevzuatı çerçevesinde değerlendirilmesi önemli bir çalışma olacaktır. Özellikle İran'da üretilen inşaat ürünlerinin düşük fiyat düşük kalite olacağı düşünülüyorsa, Ataşeliğimizin bu sektörde görüştüğü bir çok firmanın AB standartlarına uygun (belgeleriyle) üretim yaptığını belirtmek faydalı olacaktır.
3. Meşhed bu sektörde net ihracatçı konumunda olduğuna göre belirtilen nokta atışı ürünlerin üretiminde kullanılan makina ve parçalarına dair ciddi bir talebi olacaktır. Önceki bölümde belirttiğimiz üzere ve yaptığımız görüşmeler/yerinde ziyaretlerin işaret ettiği üzere en önemli tedarikçi Çin konumundadır. Bu noktada firmalarımızın ekte yer alan firma listesinden de yararlanarak bir çalışma yapması ihracat fırsatlarına işaret edebilir. Özellikle

şu noktanın da akıllarda kalması yapılacak görüşmelerde önemli olabilir: Türkiye – İran Tercihli Ticaret Anlaşması ekindeki listede bu ürün gruplarına İran tarafından sağlanmış gümrük vergisinde indirimler mevcuttur.

Meşhed; inşaat firmalarımız ve inşaat sektöründe kullanılan makina ve parçalarını üreten firmalarımız için çok önemli fırsatlar sunmaktadır.

1. Daha düşük maliyetli olabilecek ithal girdiler
2. Daha düşük maliyetli olabilecek fason üretim
3. Makina ve parçaları ihracatı

Bu noktaya kadar inşaat ürünlerinin dış ticaretine dair değerlendirmeler yapılmış ve önemli bir çok fırsata işaret edilmiştir. Bir sonraki bölümde Horosan Razavi (Meşhed merkezli) bölgesinin inşaat pazarına dair toplanan bilgiler paylaşılacaktır.

3. 2024 YILINDA MEŞHED’DE İNŞAAT FAALİYETLERİ

3.1 Bina İnşaatlarına Verilen İzin Sayısı, Kullanılan Arazinin Yüz Ölçümü Ve Kat Altına Giren Yer Miktarı

(2023/03-2024/03)	İzin Sayısı	Arazi (mk)	Kat Alanı (mk)
HORASAN RAZAVİ	11882	3,671,570	6,041,858
MEŞHED	2842	926,323	3,564,021

3.2 Bina İnşaatlarının Kullanımına Göre Verilen İzin Sayısı

(2023/03-2024/03)	Toplam	Konut	Konut/Atolye	Ticari	Sanayi, Eğitim, Sağlık
HORASAN RAZAVİ	11882	10594	655	520	105
MEŞHED	2842	2595	145	75	21

3.3 Bina İnşaatlarının İskeletine Göre Verilen İzin Sayısı

(2023/03-2024/03)	Toplam	Tuğla - Demir	Tuğla - Ahşap	Çimento Blok	Metal İskelet	Beton Arme
HORASAN RAZAVİ	11882	787	0	25	9519	1551
MEŞHED	2842	0	0	0	2830	12

3.4 Bina İnşaatlarının Kat Sayısına Göre Verilen İzin Sayısı

(2023/03-2024/03)	Toplam	1 kat	2 kat	3 kat	4 kat	5 kat ve üstü
HORASAN RAZAVİ	11882	3527	3683	1586	779	2307
MEŞHED	2842	46	126	234	422	2014

3.5 Konut İnşaatlarına Verilen İzin Sayısının Daire Sayısına Göre Ayrımı

(2023/03-2024/03)	Toplam	1 daireli konut	2 daireli konut	3 daire konut	4 daireli konut	5 ve üstü daireli konut
HORASAN RAZAVİ	10594	3977	4005	547	441	1624
MEŞHED	2595	175	236	376	341	1467

3.6 İzin Verilen Konut İnşaatlarında Yer Alan Toplam Daire Sayısının İnşaatı Yapan Kuruma Göre Ayrımı

(2023/03-2024/03)	Toplam	Özel Sektör	Kooperatif	Devlet
HORASAN RAZAVİ	32814	27677	480	4657
MEŞHED	16228	14420	171	1637

Yukarıdaki rakkamlar, Ataşeliğimizin şu gözlem ve tecrübeleriyle birlikte değerlendirilebilir:

1. Meşhed özelinde sürekli devam eden kentsel dönüşüm diye nitelendirilebilecek bir inşaat faaliyeti mevcuttur. Eski 2 katlı İran evleri yerini 5-6 katlı lüks konutlara bırakmaktadır. Bu devam eden konut inşaatlarında özellikle asansör ve evlerde kullanılan akıllı sistemler ithal (Çin ağırlıklı) edilmektedir.
2. Her dairenin en alt katta su dolaşımını sağlayan su pompası bulunmaktadır ve Çin malı olduğu anlaşılan bu makinaların sık sık arıza vermesi çok yaygın bir sorundur.
3. İran genelinde her evde her odada klima kullanılmaktadır. Yaz dönemlerinde elektrik kesintileri olmakta (her gün 2 saat) hiç bir konutun jeneratörünün olmadığı görülmektedir.
4. Meşhed inşaat sektörü ağırlıklı olarak 5-6 katlı konut yapımına yönelmektedir ve ana aktör özel sektördür.

4. İNŞAAT ÜRÜNLERİNE DAİR GÜMRÜK VERGİLERİ VE İTHALATTA ARANAN BELGELER - STANDARTLAR

4.1 İnşaat Ürünlerinin İthalinde İran'da Uygulanan Tarife Oranları

Aşağıdaki listede bu rapora konu inşaat ürünlerince, 2024 yılı İran Gümrük İdaresince yayımlanan gümrük tarife cetveline göre uygulanan tarife oranlarını göstermektedir. Bir adım ileri gidilerek 8'li GTİP bazında tüm ürünlere ilişkin (raporda kullandığımız liste genişletilerek) tarife oranları çıkarılmıştır. Elbette bu listede yer alan oranların Türkiye – İran Tercihli Ticaret Anlaşması (<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/tercihli-ticaret-anlasmalari>) kapsamında ve güncel oranlar kontrol edilerek değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

Ayrıca ekte yer alan (2 Nolu liste) geçen yıla ait tarife-dış ticaret vergi cetvelinde tüm ürünler bazında; hangi ürünlere ne oranda ilave gümrük vergisi (import duty), ticari kazanç payı (commercial benefit - İran'a özgü bir tür dış ticaret vergisi) ve tarife uygulandığı bilgisine de ulaşabilirsiniz. Daha önce belirtildiği üzere bu bilgilerin dış ticaret pazarlıkları sırasında güncel olup olmadığının kontrolü gerekir. İran şartlarında dış ticaret ve gümrük mevzuatının sıkça değişmesi beklenmedik uygulamalar değildir.

4.1.1 İnşaat Ürünlerine İran'da Uygulanan Tarife Oranları.

Ürün Adı		GTİP	Tarife Oranı
MİNERAL MADDELER TUZ; KÜKÜRT; TOPRAKLAR VE TAŞLAR; ALÇILAR, KİREÇLER VE ÇİMENTO	2520-2523	25201000	4
		25202000	5
		2523	4
KİMYA SANAYİİ VE BUNA BAĞLI SANAYİİ ÜRÜNLERİ	3208-3209-3210-3214	32081010	15
		32081020	10
		32081030	15
		32081040	5
		32081050	4
		32081060	4
		32081070	4
		32081090	15
		32082010	15
		32082020	10
		32082030	15
		32082040	4
		32082050	15
		32082060	4
		32082070	4
		32082090	15
		32089010	10
		32089020	15
		32089030	4
		32089040	4
		32089090	15
		32091010	5
		32091020	15
		32091030	15

		32091040	32
		32091050	15
		32091060	15
		32091070	15
		32091090	15
		32099010	5
		32099020	15
		32099030	15
		32099040	5
		32099050	15
		32099090	15
		32100000	5
		3214	10
PLASTİKLER VE MAMULLERİ; KAUÇUK VE MAMULLERİ	3917-3918-3922-3925	3917	5
		39171000	4
		39181010	32
		39181090	5
		39189010	32
		39189090	5
		39221000	32
		39222000	20
		39229000	20
		3925	55
AĞAÇ VE AHŞAP EŞYA	4411-4412-4418	4411	5
		44111291	10
		4412	5
		44123100	4
		44181111	55
		44181112	32
		44181113	32
		44181119	32
		44181120	32
		44181911	55
		44181912	32
		44181913	32
		44181919	32
		44181920	32
		44182111	55
		44182112	55
		44182113	32
		44182119	55
		44182120	32
		44182911	55
		44182912	55
		44182913	32
		44182919	55
		44182920	32
		44183000	10
		44184000	10
		44185000	10
		44187300	10
		44187400	10
		44187500	10

		44187900	15
		44188100	20
		44188200	20
		44188300	10
		44188900	20
		44189100	20
		44189200	20
		44189900	20
ODUN VEYA DİĞER LİFLİ SELÜLOZİK MADDELERİN HAMURLARI VE GERİ KAZANILMIŞ KAĞIT VEYA KARTON (DÖKÜNTÜ, KIRPINTI VE HURDALAR;(	4814	4814	10
		6802	55
		6803	55
		68061010	10
		68061090	10
		68062010	4
		68062090	4
		68069000	4
		68071010	4
		68071090	10
		68079010	4
		68079090	10
		6809	20
		6810	4
		68109900	5
		6811	10
		68118200	5
		6904	20
		6905	20
		6907	55
		6908	-
		6910	55
		7003	5
		7004	5
		70049020	4
		70051010	5
		70051020	4
		70051030	20
		70051090	20
		70052110	4
		70052120	20
		70052130	20
		70052190	20
		70052910	5
		70052920	15
		70052930	4
		70052940	20
		70052990	20
		70053000	4
TAŞ, ALÇI, ÇİMENTO, AMYANT, MİKA VEYA BENZERİ MADDELERDEN EŞYA; SERAMİK MAMULLERİ; CAM VE CAM EŞYA	6802-6803-6806-6807- 6809-6810-6811 6904-6905-6907-6908- 6910 7003-7004-7005-7008- 7016		

		7008	5
		7016	32
		7214	15
		72143000	5
		72151010	5
		72151090	5
		72155000	15
		72159000	15
		7216	15
		72164090	4
		72169910	5
		72171000	15
		72172010	5
		72172090	15
		72173010	5
		72173090	15
		72179010	4
		72179090	15
		7303	4
		73041100	4
		73041910	10
		73041990	10
		73042200	4
		73042300	4
		73042400	4
		73042900	10
		73043100	5
		73043900	5
		73044100	5
		73044900	5
		73045100	5
		73045900	5
		73049000	5
		7305	10
		73052000	5
		73061110	4
		73061190	5
		73061910	5
		73061990	5
		73062110	4
		73062190	5
		73062900	5
		73063010	5
		73063020	15
		73063090	15
		73064010	10
		73064090	10
		73065010	4
		73065090	5
		73066110	5
		73066190	5
		73066910	5
		73066990	5

**ADİ METALLER VE ADİ
METALLERDEN EŞYA**

**7214-7215-7216-7217
7303-7304-7305-7306-
7307-7308-7317-7318-
7322-7324-7604-7610-
7615-8301-8302**

		73069010	5
		73069090	5
		73071100	4
		73071900	4
		73072100	5
		73072200	5
		73072300	5
		73072910	5
		73072990	5
		73079100	10
		73079200	10
		73079300	10
		73079900	5
		73081000	5
		73082000	5
		73083010	10
		73083090	10
		73084000	10
		73089010	4
		73089020	20
		73089090	10
		7317	15
		73181110	5
		73181190	20
		73181210	5
		73181290	20
		73181310	5
		73181390	20
		73181410	5
		73181490	20
		73181510	5
		73181590	20
		73181610	5
		73181690	20
		73181900	15
		73182100	15
		73182200	15
		73182300	15
		73182400	15
		73182900	15
		73221100	55
		73221900	55
		73229010	15
		73229020	10
		73229090	10
		7324	55
		73249000	15
		7604	5
		76042100	10
		7610	5
		7615	55
		83011000	10
		83012000	10

		83013000	10
		83014010	20
		83014020	20
		83014090	10
		83015000	5
		83016010	10
		83016090	10
		83017000	15
		83021010	5
		83021020	5
		83021090	5
		83022000	32
		83023010	10
		83023020	10
		83023090	10
		83024110	5
		83024130	5
		83024140	20
		83024190	10
		83024210	10
		83024220	10
		83024290	10
		83024900	15
		83025000	20
		83026000	15
MAKİNALAR VE MEKANİK CİHAZLAR; ELEKTRİK MALZEMELERİ; BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI; SES KAYDEDİCİLER VE KAYDEDİLEN SESİ TEKRAR VERMEYE MAHSUS CİHAZLAR, TELEVİZYON GÖRÜNTÜ VE SES KAYDEDİCİLERİ VE KAYDEDİLEN GÖRÜNTÜ VE SESİ TEKRAR VERMEYE MAHSUS CİHAZLAR; BUNLARIN AKSAM, PARÇA VE TEFERRUATI	8402 -8403-8404 – 8415-8428-8481- 8536- 8544	84021100	5
		84021200	5
		84021900	5
		84022000	4
		84029000	4
		84031000	20
		84039010	15
		84039090	5
		8404	4
		84151010	20
		84151090	32
		84152010	15
		84152090	5
		84158100	15
		84158200	15
		84158300	15
		84159010	20
		84159020	5
		84159030	5
		84159040	5
		84159050	15
		84159060	10
		84159070	15
		84159090	5
		8428	5
		84281010	20
		84284000	10
		84811010	32

		84811090	4
		84812010	5
		84812090	5
		84813000	5
		84814000	5
		84818010	55
		84818011	4
		84818015	55
		84818016	15
		84818020	55
		84818021	15
		84818025	15
		84818030	20
		84818035	15
		84818036	15
		84818037	15
		84818040	15
		84818045	15
		84818050	4
		84818055	5
		84818060	5
		84818065	10
		84818069	5
		84818070	5
		84818080	10
		84818081	10
		84818082	5
		84818083	10
		84818090	5
		84819010	15
		84819020	5
		84819030	5
		84819040	15
		84819090	10
		85361010	5
		85361020	5
		85361030	5
		85361040	4
		85361050	4
		85361090	5
		85362010	5
		85362020	5
		85362030	5
		85362040	5
		85362090	5
		85363010	5
		85363020	5
		85363090	5
		85364110	5
		85364120	4
		85364190	5
		85364910	5
		85364920	4

		85364930	4
		85364990	5
		85365010	5
		85365020	20
		85365030	15
		85365040	5
		85365050	4
		85365090	5
		85366100	5
		85366910	4
		85366990	5
		85367010	5
		85367090	5
		85369010	5
		85369020	15
		85369030	20
		85369040	4
		85369090	15
		85441100	10
		85441900	10
		85442000	10
		85443010	5
		85443020	5
		85443030	5
		85443090	5
		85444200	10
		85444900	10
		85446010	10
		85446020	5
		85446030	5
		85446090	5
		85447010	15
		85447020	10
MUHTELİF MAMUL EŞYA	9405 – 9406	94051100	32
		94051900	32
		94052100	32
		94052900	55
		94053100	32
		94053900	32
		94054100	32
		94054210	5
		94054220	5
		94054230	5
		94054290	32
		94054910	5
		94054920	5
		94054990	32
		94055010	5
		94055020	5
		94055090	32
		94056100	15
		94056900	15
		94059100	5

		94059200	5
		94059910	4
		94059920	4
		94059990	5
		94061010	1
		94061090	10
		94062000	10
		94069010	1
		94069020	1
		94069090	10

4.2. İnşaat Ürünlerinin İthalatında Aranılan Standartlar

İran; ithali belli standartlara tabi olup, “ulusal bir kurum tarafından verilmiş” sertifikası olmayan ürünlerin ithalini yasaklamaktadır. İran Ulusal Standartlar Kurumu (INSO) şu sertifikalara uygunluk vermektedir :

- National Standard of I.R. Iran (ISIRI);
- International standards including ISO, IEC, ITU and CODEX;
- European standards (BSEN and DINEN) and national standards of EU member countries, including the United Kingdom (BSI), Germany (DIN), France (AFNOR), Italy (UNI), the Netherlands (NNI), Spain (AENOR), Portugal (IPQ), Belgium (IBN), Austria (ON), Denmark (DS), Luxemburg (SEE), Finland (SFS), Sweden (SIS), Ireland (NSAI), Greece (ELOT); and
- Standards of North American countries including ANSI, ASME, ASTM, UL, API and AGI;
- Japan's National Standards (JIS). (**IR.IRAN Trade Regulations. 2020**).

İran’da; inşaat ürünlerinin özellikleri ve standartlarına dair mevzuat, Ulusal Bina Yönetmeliğinin beşinci bölümünde düzenlemiştir. Çok kapsamlı olan bu kitapçığın Türkçeye çevirilmesi bu raporun kapsamı dışındadır. Ancak, firmalarımıza ışık tutması amacıyla Meşhed’in en fazla ülkemizden aldığı ürünlerden biri olan “ahşap ürünler”e dair bir örnek çalışma aşağıda yapılmıştır. (daha kapsamlı bilgi için bkz: **Regulations and Mandatory Standards for Import. 2023., Imported Goods Conformity Assessment Method.**)

İran Ulusal Standardı

<https://standard.inso.gov.ir/>

Ulusal Bina Yönetmeliği

https://inbr.ir/?page_id=2032

Beşinci bölüm - İnşaat malzeme ve ürünleri

<https://inbr.ir/wp-content/uploads/2016/08/mabhas-5.pdf>

5-13: Ahşap ve Ahşap Ürünlerine İlişkin Teknik Düzenlemeler

5-13-1 Tanım

Binalarda kullanılan ahşap, doğal veya yapay biçimlerde olabilir. Doğal ahşabın kullanım alanları arasında ahşap bina iskeletlerinin yapımı, kapı ve pencere imalatı, duvar kaplaması, döşeme, çit, şamandıra, kalıplama ve mobilya yapımı yer alır. Yapay ahşaplardan ise, kaplama, süsleme, raf yapımı ve tabaka, kontrplak gibi ürünlerde yararlanılır.

5-13-2 Sınıflandırması

5-13-2-1 Ahşap, doğal ahşap ve kompozit levha olarak ikiye ayrılır:

5-13-2-1-1 Doğal ahşaplar iki geniş kategoriye (sert ahşap) ve yumuşak ahşap (yumuşak ahşap) olarak ayrılır. Bu ağaçlar, boyutları İran Ulusal Standardı No. 417'de belirtilen yuvarlak odun ve kereste olmak üzere iki formda kesilir.

5-13-2-1-2 Yapay ahşap veya kompozit levhalar, kontrplak, lif levha, kaplama ve yonga levha (yonga levha) formlarında üretilir ve tüketilir.

5-13-2-2 En önemli ahşap ürünleri şunlardır:

5-13-2-2-1 Parke: Parke genellikle dama tahtası, dimi ve hasır gibi farklı boyut ve desenlerde çeşitli sert ağaç parçalarından yapılır. Ahşap parçalarının kalınlığı genellikle 6 ila 18 mm, uzunluğu 75 ila 450 mm ve genişliği 20 ila 56 mm arasında olup fabrikada kesilerek hazırlanır.

5-13-2-2-2 Mantar döşeme: Mantar döşeme iki tipte üretilir:

A- Linolyum: Linolyumun hammaddeleri keten tohumu yağı, mantar talaşı, reçine ve odun talaşıdır. Bunlar 2 ila 6 mm kalınlığında levhalar halinde işlenir ve 1800 mm genişliğinde toplan halinde, kare karolar ise 200 ila 300 mm boyutlarında kesilir.

B- Mantar karolar: Mantar talaşı ve kırıntılarının reçine ile karıştırılması ve macun karışımının bir kalıba preslenmesiyle üretilir. Karoların kalınlığı 4,5 ila 8 mm, kare karoların kenarları 150 ila 300 mm, dikdörtgen karoların boyutları ise 300 x 150 ve 600 x 300 mm'dir.

5-13-2-2-3 Ahşap kapı ve pencereler: Ahşap kapılar tek kanatlı, çok kanatlı, pan tipi, pan tipi olmayan ve camlı olmak üzere üç farklı şekilde üretilir.

5-13-2-2-3 Bağlantı ve montaj malzemeleri: Bağlantı ve montaj malzemeleri, metaller bölümünde belirtilen çivi, vida ve bağlantı elemanlarıdır.

5-13-3 Standartlar

5-13-3-1 Özellikler

5-13-3-1-1 İnşaat sektöründe kullanılan ahşap, doku ve görünüm açısından düzgün, pürüzsüz, budaksız, çatlak ve burkulmasız, bükülme ve diğer kusurlardan arınmış olmalıdır. Dal, kabuk kalıntısı, kurumuş reçine, bitkisel artıklar ve yüzeydeki yapışık maddelerin bulunması, ahşabın standarda uygun olmadığının işaretidir. Bu kusur türleri ve kabul edilebilir sınırları, İran Milli Standardı No. 1257'de belirtilmiştir. Sentetik ahşapların genel özellikleri, lif levhalarda (MDF), İran Milli Standardı No. 7416, 7416-1, 7416-2, 7416-4 ve 7416-5 ile; yonga levhaları İran Milli Standardı No: 9044 ile ve Lamine levhalar ise İran Milli Standardı No. 3492 ile sunulmaktadır.

5-13-3-1-2 Lamine levhaların kalıplandırmada kullanılacak özellikleri, (maksimum 3100 mm uzunluk ve maksimum 1500 mm genişlikte olmalı) İran Milli Standardı No. 14786'ya uygun olmalıdır.

5-13-3-1-3 Yonga levhalar ve lif levhalar gibi ahşap türevlerinin özellikleri, iç mekan kullanımı için İran Milli Standardı No. 14092 ve 14093'e uygun olmalıdır.

5-13-3-1-4 Ön üretimli çift ahşap kirişlerin performans özellikleri, kesme, bükülme ve basınca dayanım açısından, taşıyıcı yapı elemanları olarak kullanıldığında İran Milli Standardı No. 22389-1'e göre test edilmelidir. Bu standart, çift kirişli ahşap yapıların, nem, rutubet ve uzun süreli hava şartlarına maruz kalma gibi olumsuz çevre koşullarına karşı dayanıklı olması gerektiğini belirtir. Bu standart yangın dayanımı, biyolojik bozulma veya Formaldehit gibi konuları kapsamaz. Bu konular için ilgili diğer standartlara başvurulmalıdır.

5-13-3-1-5 İç mekanlarda kullanılacak ön üretimli ahşap kapıların özellikleri, İran Milli Standardı No. 748 ve tüm ahşap pencere türlerinin özellikleri İran Milli Standardı No. 3245'e uygun olmalıdır. Kapı yüzeyleri düz, çatlaksız ve buruksuz olmalı. Üretilen kapılar son kesimden sonra, gönyeli olmalıdır. Ahşap pencereler, planyalama işleminden sonra standart kalınlıklarda elde edilebilmeleri için belirli bir kalınlıkta keresteden yapılmalıdır. Pencere açıklığının kolayca açılıp kapanabilmesi için, planyalama ve hazırlık işlemlerinin ardından pencerenin farklı kısımları arasında 2 mm boşluk (açık alan) oluşturulmalıdır. Boyamadan önce, açıklığın alt profili ile çerçeve arasındaki boşluk 3 mm olmalıdır.

5-13-3-1-6 Dış pencere ve kapılar ve çerçevelerinde kullanılan kereste ve ahşap malzemelerin özellikleri İran Ulusal Standardı No. 14220'nin gereklerine uygun olmalıdır.

5-13-3-1-7 İç pencere ve kapılar ve çerçevelerinde kullanılan kereste ve ahşap malzemelerin özellikleri İran Ulusal Standardı No. 14221'nin gereklerine uygun olmalıdır.

5-13-3-2 Standart testler

Ahşabın standart testleri şunlardır: Kesilmiş ahşabın kusurlarının ölçülmesi, ahşabın bozulmaya karşı doğal direncinin, su emiliminin, şişmesinin, eğilme mukavemetinin, çekme, basınç, elastisite modülünün, yüzey mukavemetinin belirlenmesi, genleşme ve büzülmenin belirlenmesi.

Bu bölümün referans standartları Ek II'de sunulmaktadır.

5-13-4 Güvenlik, sağlık ve çevre hususları

Ahşap, çürüyeceği bir ortama yerleştirilmemelidir.

5-13-5 Uyumluluk

5-13-5-1 Ahşap diğer malzemelerle uyumludur.

5-13-5-2 Bağlayıcı malzemeler iklim koşullarına uygun olmalıdır.

5-13-6 Paketleme, nakliye ve depolama

5-13-6-1 Ahşap, özellikleri değişmeyecek ve zararlı etkenlerden uzak bir depoda saklanmalıdır.

5-13-6-2 Ahşap malzemelerin depolandığı alanlar yangından ve yanıcı maddelerden uzak tutulmalı, yangın alarm ve söndürme sistemleri ile donatılmalıdır.

5-13-6-3 Ahşaplar böceklerle, yangına ve neme karşı korunmalıdır.

Bu örnek şunlara işaret etmektedir:

- İnşaat malzemelerine dair özellik ve standartlar Ulusal Bina Yönetmeliği 5. Bölümdedir.
- 5. Bölümde yapılan İran Milli Standardı numarasını kullanarak, aynı kurumun yukarıda verilen sayfasına gidildiğinde (bahse konu numarayı açılan sayfada girdiğinizde) tüm bilgilere ulaşılabilmektedir.

4.3 İnşaat Ürünlerinin İthalatında Aranılan Belgeler

İran’da yapılacak bir ithalat işlemine ilişkin büyük resim aşağıda açıklanmaktadır (ayrıca bkz IR. IRAN Trade Regulations, 2020):

İthalatın Resmi Aktörleri:

- Islamic Republic of Iran Customs Administration (IRICA): Gümrük iş ve işlemlerinin uygulanması.
- Ministry of Industry, Mine, and Trade (MIMT): Ticari Faaliyetlerin yürütülmesi ve “commercial card” (her İranlı İthalatçının alması zorunlu) temini.
- Iran National Standards Organization (INSO): İthal ürünlerin ulusal standartlara uyumunun gözetilmesi.

İthalatın Yasal Dayanakları:

- **Export-Import Regulation Act:** Dış Ticaretin temel yasası.
- **Executive Ordinance to the Export-Import Regulation Act:** Dış Ticaret işlemlerine dair detaylı açıklamalar
- **Customs Affairs Law:** Gümrük vergileri, eşyanın tarifesi ve serbest dolaşıma giriş işlemlerinin açıklanması

İthalat Öncesi:

İthalat işlemi yapacakların MIMIT’ten “commercial card” alması gerekmektedir. Bu kart ithal yapabilme izni sağladığı gibi eşyanın serbest dolaşıma sokulmasında gümrük yetkililerince istenmektedir.

Daha sonra her cari ithalat için, kart sahibinin firma ve ithal ürün bilgilerini “Comprehensive Trade System (<https://www.nts.w.ir>)” platformuna girmesi gerekir. Bu platform; bu bilgilere istinaden, ithalatta aranacak belgelere ve yetkili kurumlara dair bilgi vermektedir.

Eşyanın Sınıflandırılması:

İthal edilecek eşya İran’da 3 kategoride sınıflandırılır. İthalat öncesi mutlaka eşyanın bu sınıflandırmalara göre kontrolü gerekir. Her kategoriye uygulanacak işlemler farklılık gösterebilecektir.

1. İthali izin verilen eşya
2. İthali izne ve uygunluk belgesine tabi eşya
3. İthali yasak eşya: Her yıl bu listeler güncellenebilmektedir ancak temel bakılması gereken yasal kaynak her yıl MIMIT tarafından hazırlanıp paylaşılan “the Act on Export-Import Regulations Book” kitabının ekinde yer alan tarife cetvelidir (2025 yılına ilişkin kitap dijital

ortamda temin edilememiştir). Bu cetvelde hem gümrük vergileri hem de ithali yasak eşyalara dair hatta İran'nın tercihli ticaret anlaşması yaptığı ülkelere dair bilgiler verilmektedir.

İthalatta Gerekli Belgeler:

- Commercial Invoice: Ticari Fatura
- Packing List: Çeki listesi
- Bill of Lading/Airway Bill: Taşıma belgesi
- Certificate of Origin: Menşe belgesi
- Import License: İthal lisansı
- Insurance Policy: Taşıma sigortası
- Inspection Certificate: Standartlara uygunluk belgesi

Standartlar ve Sertifikalar:

Yukarıdaki bölümde belirtildiği üzere; İran'a ithal edilecek tüm ürünlerin INSO tarafından belirlenen standartların taşınması, belgelenmesi gereklidir. Ayrıca, diğer eşya sınıflarında ek sertifikalar istenebilir. Örneğin gıda ürünlerinde sağlık sertifikası, elektronik ürünlerde uygunluk testi gibi. Yukarıda önceki bölümde belirttiğimiz kaynaklardan bu bilgiler temin edilebilir.

Tüm bu bilgiler ışığında; inşaat ürünlerinin ithalini yapacak özel/tüzel kişilerin “commercial card” çıkarması, ithalata ilişkin firma ve eşya bilgilerini girmeden önce; eşyanın sınıflandırması, tarifesi ve standartları hakkında detaylı bir çalışma yapması yerinde olacaktır. Daha önce belirtildiği üzere elektronik sisteme ithal etmeyi planladığı ürün girildiğinde sistem gerekli belgelere dair bilgi vermektedir. İhracatçılarımızın da iş görüşmelerinde bu konularda bilgi talep etmesi, gümrük işlemlerinde hata yapılmaması hususunda önemli bir nokta olacaktır.

5. GENEL DEĞERLENDİRME: FIRSATLAR – TEHDİTLER

Bu noktaya kadar Meşhed özelinde inşaat sektörünün sunduğu bir çok fırsat verilere dayanarak belirtilmiştir. Özetle:

1. Meşhed inşaat ürünlerinde net ihracatçı konumundadır. Meşhed'in ihraç ettiği bu ürünlerden yola çıkarak, bu ürünler için gerekli makina ve parçalarının Çin yerine ülkemizden temini için, Türkiye – İran Tercihli Ticaret Anlaşması da (TTA, 2014) dikkate alınarak bir çalışma yapılması ihracatımızı arttırabilir.
2. Ülkemizde faaliyet gösteren ve ihracat yapan inşaat ürünleri üreticilerinin, ithal girdilerini Meşhed merkezli kontrol etmesi ihracat pazarlarında maliyet avantajı sağlayabilir.
3. Ülkemizde faaliyet gösteren ve ihracat yapan inşaat ürünleri üreticilerinin, Meşhed merkezli firmalarla fason üretim konusunda temas kurması ihracat pazarlarında maliyet avantajı sağlar.
4. İranlı üreticilerin inşaat ürünlerine dair aynı üretim hattını iş insanlarımızla ortaklık çerçevesinde ülkemizde yapacakları yatırımlarla tesis etmeleri ve Türk menşei kazanabilen bu ürünlerin ülkemizden özellikle Avrupaya ihracatı değerlendirilebilir.

5. İnşaat sektöründe faaliyet gösteren İranlı iş insanlarının iş ağı, özellikle Irak başta olmak üzere diğer komşu ülke pazarlarına girişte anahtar rol oynayabilir.

Elbette İran dış ticaret işlemlerinde bazı önemli tehditlere de sahiptir. Ticaret Bakanlığımızın resmi sitesinde yer alan İran raporuna (<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/raporlar/musavirlik-raporlari>) bakılması özellikle;

1. Amerikan Ambargosunun,
2. Bankacılık Sistemine dair yasakların,
3. Bürokrasinin,

Yarattığı tehditlere dair teknik bilgileri sunacaktır.

Bunlara ek olarak Ataşeliğimizizin şu gözlemleri de önemli olabilir:

4. İran'da iş yapma kültürü ülkemize kıyasla çok farklı olabilir. İranlı iş insanları daha yavaş ve sabırlı ilerlemeyi, her şeyden önce güven esaslı bir ticari ilişki kurmayı öncelemektedirler. Öyle ki; ülkemizde 1-2 günde bitirilmesi rutin olmuş işler, İran'da günlerce sürebilmektedir. El sıkışmadan önce İranlı iş insanları mutlaka muhataplarını misafir etmek, devamında da onların tesislerini ülkemizde görmek isteyeceklerdir. İşte bu iş yapma kültürü (hem de bürokratik işlemlerin otomasyona tam geçiş sağlayamamış olması) planlamalarda dikkate alınmalıdır. Unutulmaması gereken bir diğer husus, bunların üsütüne; İran'da Perşembe ve Cuma günlerinde iş hayatı dururken, ülkemizde de Cumartesi ve Pazar benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Geriye kalan günlerde iş ilişkilerinin planlanması, bitirilmesi aşılması gereken önemli bir engel olabilmektedir.
5. En kurumsal holding şeklini almış inşaat firmalarında dahi İngilizce konuşan ve/veya sağlıklı iletişim kurabilecek bir yetkili bulmak çok zor olabilmektedir. Doğru iletişim için mutlaka Türkçe bilen İranlı bir kişiden faydanılması, mümkünse yüz yüze önemli konuların konuşulması gerekir. İletişim bozukluğu sebebiyle İranlı iş insanları için en önemli birinci kriter olan güven sarsılmakta iş görüşmeleri yarıda kesilmektedir. Ayrıca, bu iletişimin sağlıklı yürütülememesi yukarıdaki zaman maliyetini de arttırabilir.
6. Dış ticaret işlemlerinin olmazsa olmazı; gümrükleme ve lojistik konusunda çok titiz davranılması gerekir. Meşhed özelinde, Tahran, Urumiye, Tebriz'den farklı olarak, ülkemizle ticaret yapmış firma sayısı çok fazla değildir. Bu bir yandan verilerle ortaya koyduğumuz potansiyele işaret ederken diğer yandan ülkemiz özelinde gümrükleme ve lojistik konularında Meşhed firmalarının tecrübesiz olabileceğine de işaretir. Özellikle gümrük işlemleri tecrübesizlik kaldırmaz. Türkiye ile daha önce dış ticaret işlemine aracı olmuş İranlı gümrükleme ve lojistik firmalarının seçilmesi konusunda dikkatli olunması gerekir. Bu konuda da Ataşeliğimiz her türlü yardımı sunabilecek iş ağına sahiptir.
7. Görüştüğümüz bir çok inşaat firması daha önce Türkiye ile iş yapmak istediklerini ancak dolandırıldıklarını ve güvenebilecekleri bir ilişki kuramadıklarını belirtmişlerdir. Ataşeliğimiz bu güveni tesis etmekte hayati bir rol oynamaktadır ancak görüşmelerin ve her türlü bilgi/belge paylaşımlarının çok titiz planlanması ve üçüncü şahısların (firma çalışanları dışında) mümkün olduğunca oyun dışında tutulması veya çok dikkatli seçilmesi gerekir.
8. Son olarak da; İran'ın sunduğu yasal güvencelerin yönetim sistemindeki özel durum sebebiyle çok nadiren de olsa tam bir koruma sağlayamayacağı dikkate alınmalıdır. Ataşeliğimize gelen bazı örnek olaylar buna delil olmuştur. Bu sebeple özellikle kurumsal firmalarla çalışılması önemlidir. Kurumsal firmaların neredeyse tamamı hükümet bağlantılı

güçlü aktörlerle temas içindedir. Bu firmaların yaşanan sorunların aşılmasında daha etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

6. İNŞAAT FİRMALARI LİSTESİ

İlk defa bu rapora eklenen 1 Nolu listede; Horosan Razavi merkezli (Meşhed özelinde faaliyet gösteren) inşaat firmalarına dair çok detaylı ve güncel iletişim bilgileri paylaşılmaktadır.

7. İNŞAAT SEKTÖRÜNE DAİR ÖNEMLİ KURUM/KURULUŞLAR/BAĞLANTILAR

Kurum	Adres	Website
Horasan Yol ve Şehircilik Genel Müdürlüğü	Shahid Dastgheib Bulvarı, KHayyam Bulvarı Kavşağı	https://razavi.mrud.ir/
Meşhed Kaymakamlığı	Emam KHumeyni Caddesi, Pasdaran Caddesi	http://mashhad.khorasan.ir
Meşhed Büyükşehir Belediyesi	Shohada Meydanı	https://mashhad.ir
Horasan İnşaat Mühendisleri Birliği	Erşad Mahallesi, Dastgheib Bulvarı, Bisotun Caddesi, Payam Caddesi 2. Sokak	www.nezammohandesi.ir
Horasan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	KHayyam Bulvarı, Erşad Kavşağı	https://kh.ssaa.ir/
Horasan Ticaret Odası	Emam KHumeyni Caddesi, BgheMelli Parkının Yanı	https://www.mccima.com/
Meşhed Ticaret Ataşeliği	Turkish Consulate General Office of the Commercial Attache Bulvar-i Sajjad Khıyaban-i Gelayol No: 45 MASHHAD / IRAN Tel : 00 98 51–376 451 50 Tel : 00 98 51–376 695 59	Dr. S. Boğaç Kanadlı Meşhed Ticaret Ataşesi IP Tel : 0 312 204 81 59 (ofis numarası) Follow on Linkedin: Commercial Office TR Mashhad
Genel Fuarlar Tahran Uluslararası Fuarı İsfahan Uluslararası Fuarı Tebriiz Uluslararası Fuarı Meşhed Uluslararası Fuarı		https://en.iranfair.com/ https://calendar.iranfair.com/en/ http://english.isfahanfair.ir http://tabrizfair.ir/Default.aspx http://expo.ir/en/

8. KAYNAKÇA

1. İran İslam Cümhuriyeti Gümrüğü - İstatistikler
https://irica.ir/web_directory/55334-%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1.html

2. İran İstatistik Merkezi – Horasan Razavi Yıllık İstatistikleri
<https://amar.org.ir/salnameh-amari/agentType/ViewType/PropertyTypeID/626>
3. İran Ulusal Standardı
<https://standard.inso.gov.ir/>
4. Ulusal Bina Yönetmeliği
https://inbr.ir/?page_id=2032
5. Beşinci bölüm - İnşaat malzeme ve ürünleri
<https://inbr.ir/wp-content/uploads/2016/08/mabhas-5.pdf>
6. İran İthalat ve İhracat Yönetmelikleri Kitabı (2024-25)
7. IR.IRAN Trade Regulations. 2020. Iran Trade Promotion Organization,
<https://eec.eaeunion.org/upload/medialibrary/649/Guidance-on-the-Islamic-Republic-of-Iran-Trade-Regulation-2020.pdf>
8. Regulations and Mandatory Standards for Import. 2023. IRAN NATIONAL STANDARD ORGANIZATION. <https://en.inso.gov.ir/portal/file/?971976/Regulations-and-Mandatory-Standards-for-Import-May-2023.pdf>
9. Imported Goods Conformity Assessment Method. IRAN NATIONAL STANDARD ORGANIZATION. <https://www.inso.gov.ir/portal/file/?755306/Executive-Method-Imported-Goods-Conformity-Assessment-Methods.pdf>
10. Türkiye – İran Tercihli Ticaret Anlaşması, 2014. <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/tercihli-ticaret-anlasmalari>
11. Müşavirlik Raporları İran. <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/raporlar/musavirlik-raporlari>